



Ministerie van Justitie

Directoraat-Generaal Preventie, Jeugd en Sancties

Directie Jeugd en Criminaliteitspreventie

541.2

HV  
juristen

19 DEC 2003

Postadres: Postbus 20301, 2500 EH Den Haag

Nederlandse Vereniging van Journalisten  
Postbus 75997  
1070 AZ AMSTERDAM

Bezoekadres  
Schedeldoekshaven 100  
2511 EX Den Haag  
Telefoon (070) 3 70 79 11  
Fax (070) 3 70 72 50  
www.justitie.nl

Onderdeel	Afdeling Criminaliteitspreventie
Contactpersoon	L. Tonino
Doorkiesnummer(s)	070-370 61 61
E-mail	l.tonino@minjus.nl
Datum	16 december 2003
Ons kenmerk	5260062/03/DJC
Bijlage(n)	1
Onderwerp	inwerkingtreding strafbaarstelling heimelijk cameratoezicht

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Op 1 januari 2004 veranderen de artikelen 139f en 441b van het Wetboek van Strafrecht. Dat betekent een uitbreiding van de strafbaarstelling van heimelijk cameratoezicht. Voor de journalistiek zijn die veranderingen niet onbelangrijk en bij de behandeling van het wetsvoorstel heb ik de Tweede Kamer dan ook toegezegd onder andere uw beroepsgroep hierover te informeren. Vandaar deze brief.

Op dit moment is heimelijk cameratoezicht ("het vervaardigen van een afbeelding van een persoon met een daartoe aangebracht technisch hulpmiddel waarvan de aanwezigheid niet op duidelijke wijze kenbaar is gemaakt") volgens artikel 441b Sr al strafbaar in winkels en horecagelegenheden.

Op 1 januari a.s. wordt dat uitgebreid tot *alle* voor het publiek toegankelijke plaatsen.

Het huidige artikel 139f Sr stelt strafbaar het maken van heimelijke opnamen van een persoon in een woning of een niet voor het publiek toegankelijk lokaal (gebouw). Per 1 januari a.s. wordt dat verbod verruimd tot het heimelijk vervaardigen van afbeeldingen van personen op *alle* niet voor het publiek toegankelijke plaatsen. Dat kunnen gebouwen zijn maar bijvoorbeeld ook een afgesloten, dat wil zeggen niet voor het publiek toegankelijke, tuin, erf of parkeerterrein. Ook is dit verbod niet langer meer beperkt tot afbeeldingen die het rechtmatig belang van de afgebeelde persoon kunnen schaden, dat wil zeggen compromitterend of scabreus van aard zijn. Het heimelijk maken van de afbeelding is als zodanig al verboden.





Bij het opstellen van het wetsvoorstel is erop gelet dat de uitbreiding van de strafbaarstelling niet ten koste mag gaan van het recht op vrije nieuwsgaring. Mede daarom is het bestanddeel 'wederrechtelijk' in de strafbaarstelling opgenomen. Dit heeft tot gevolg dat een journalist die ten behoeve van de vrije nieuwsgaring een verborgen camera gebruikt, in principe *niet* onder de strafbaarstelling zal vallen als aan de volgende criteria is voldaan:

1. Het onderwerp van berichtgeving dat door middel van een verborgen camera aan het licht wordt gebracht dient zodanig te zijn dat de openbaarmaking ervan het algemeen belang dient.
  2. Er dienen geen andere, minder ingrijpende middelen beschikbaar te zijn dan het gebruik van de verborgen camera om de noodzakelijke inlichtingen te vergaren en vast te leggen.
  3. Bij het gebruik van de verborgen camera, dient de journalist zodanig te hebben gehandeld dat (de kans op) een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de afgebeelde persoon of personen zo gering mogelijk is.
- Deze drie elementen zijn ontleend aan de rechtspraak over het gebruik van verborgen camera's door journalisten. Het is aan de rechter om in een concreet geval te beoordelen of aan deze voorwaarden is voldaan.

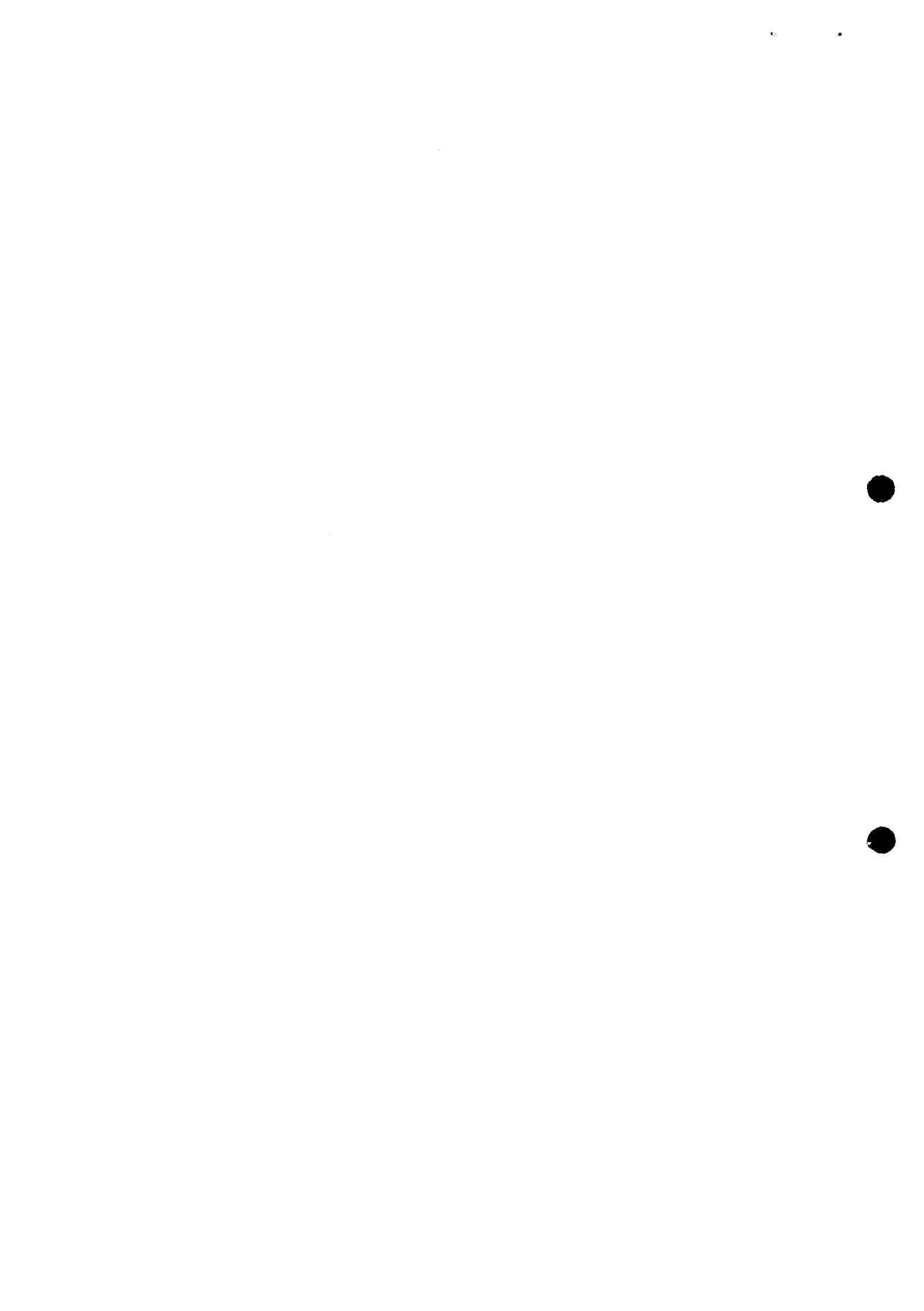
Voor meer en gedetailleerdere informatie over deze wetswijzigingen verwijs ik u naar de desbetreffende kamerstukken (27 732) op [www.overheid.nl/op](http://www.overheid.nl/op). Meer informatie over het gebruik van camera's kunt u vinden op de website van het College Bescherming Persoonsgegevens, [www.cbpweb.nl](http://www.cbpweb.nl).

Een fact sheet over deze wetswijziging kunt u aantreffen op:

[www.justitie.nl/publicaties/brochures\\_en\\_factsheets/factsheets/index.asp](http://www.justitie.nl/publicaties/brochures_en_factsheets/factsheets/index.asp)

Ik verzoek u vriendelijk de inwerkingtreding van de wet betreffende de uitbreiding van de strafbaarstelling van heimelijk cameratoezicht onder de aandacht van uw leden te brengen.

De Minister van Justitie,



Justitie



Ministerie van Justitie  
**Directie Voorlichting**  
Schedeldoekshaven 100  
Postbus 20301  
2500 EH Den Haag  
T 070 370 68 50  
F 070 370 75 94  
E voorlichting@minjus.nl  
http://www.justitie.nl

December 2003 / F&A / 3797

### **Nieuwe wet heimelijk cameratoezicht**

Cameratoezicht kan de veiligheid in de samenleving verhogen. En het kan criminaliteit voorkomen. Daarom is er op veel plaatsen in Nederland cameratoezicht, zoals bijvoorbeeld in winkels of in het openbaar vervoer. Maar aan dergelijk toezicht zijn ook zekere risico's verbonden. Zo kan het heimelijk gebruik van camera's (waarbij de aanwezigheid van de camera's niet duidelijk is aangegeven en mensen dus niet weten dat ze gefilmd worden) inbreuk maken op de persoonlijke levenssfeer. Op 1 januari 2004 verandert de wet met betrekking tot heimelijk gebruik van camera's.

### **Wat houdt de nieuwe wet in?**

Heimelijk cameratoezicht (het maken van beelden van personen met camera's die zijn aangebracht om personen herkenbaar in beeld te brengen zonder dat de aanwezigheid ervan duidelijk kenbaar is gemaakt) was al verboden in winkels en horecagelegenheden (artikel 441b Wetboek van Strafrecht). Dit verbod geldt voortaan ook voor alle andere openbare plaatsen en gebouwen. Het gebruik van camera's voor toezicht en beveiliging is alleen toegestaan als de aanwezigheid van deze camera's duidelijk is aangegeven, bijvoorbeeld door de camera's zichtbaar op te hangen of door middel van een bord met pictogram of mededeling. Daarnaast moet degene die cameratoezicht wil toepassen zich natuurlijk ook aan de andere daarvoor geldende regels houden, zoals die uit de Wet bescherming persoonsgegevens.

Ook de strafbaarstelling met betrekking tot het heimelijk maken van opnamen van personen op besloten plaatsen, dat wil zeggen niet voor het publiek toegankelijke plaatsen, wordt uitgebreid (artikel 139f Wetboek van Strafrecht). Het was al verboden om mensen in een woning of ander niet-openbaar gebouw (bijvoorbeeld een kantoor) te filmen als deze personen daarvan niet op de hoogte zijn gesteld. Dit verbod geldt voortaan voor alle niet voor het publiek toegankelijke plaatsen, dus inclusief plaatsen die geen gebouw zijn, zoals bijvoorbeeld afgesloten tuinen, erven en parkeerterreinen. Ook is dit verbod niet langer meer beperkt tot afbeeldingen die het rechtmatig belang van de afgebeelde persoon kunnen schaden, bijvoorbeeld afbeeldingen die compromitterend of onwelvoeglijk van aard zijn. Het heimelijk maken van een afbeelding van een persoon wordt nu in principe in alle gevallen verboden. Of de aard van de afbeelding zodanig is dat daarmee het rechtmatig belang van de afgebeelde persoon kan worden geschaad, doet dan niet meer ter zake.

### **Op welk soort cameratoezicht is de wet van toepassing?**

De nieuwe wet is van toepassing op camera's ('technische hulpmiddelen') die zijn aangebracht om afbeeldingen van personen te maken (film, video of foto's) en waarvan de aanwezigheid niet op duidelijke wijze kenbaar is gemaakt. Met 'aangebracht' wordt bedoeld dat de camera's op een of andere wijze zijn geïnstalleerd, bijvoorbeeld bevestigd aan een gevel of plafond of verborgen in een koffer. Met het vervaardigen van afbeeldingen wordt niet alleen het

vastleggen van beelden (bijvoorbeeld op een videoband, CD-ROM of DVD) bedoeld. Ook het enkele weergeven van 'live'-beelden (bijvoorbeeld via een monitor of webcam) valt onder de bepaling.

De voorwaarde dat het moet gaan om een 'aangebrachte' camera geldt niet voor woningen en andere besloten plaatsen. Dit betekent dat op die plaatsen ook het heimelijk filmen met een losse camera verboden is.

#### **Bijzondere gevallen**

- Werkgevers kunnen onder de nieuwe wet gebruik blijven maken van een verborgen camera op de werkvloer, als zij bijvoorbeeld vermoeden dat werknemers het bedrijf schade toebrengen. Voorwaarde is wel dat zij de werknemers vooraf op duidelijke wijze hebben gewezen op de mogelijke inzet van verborgen camera's op de werkplek. Dit kan bijvoorbeeld via een personeelscirculaire of via een bepaling in het arbeidscontract. Daarnaast moet de werkgever zich uiteraard ook houden aan de bepalingen van de Wet op de ondernemingsraad.
- Om de vrijheid van nieuwsgaring voor de journalistiek te waarborgen, is het gebruik van een verborgen camera door journalisten onder bijzondere omstandigheden toegestaan.
- Webcam's kunnen ook onder de strafbaarstelling vallen, wanneer daarmee personen herkenbaar in beeld worden gebracht. Wanneer echter de aanwezigheid van de webcam duidelijk is aangegeven of met de webcam van een bepaalde plaats alleen overzichtsbeelden worden gemaakt, zonder dat personen herkenbaar in beeld worden gebracht, vallen ze niet onder het verbod.
- Het filmen met een losse (video)camera's op straat of op andere openbare plaatsen is niet strafbaar. Er is dan immers geen sprake van een 'aangebracht technisch hulpmiddel'.
- De politie en inlichtingendiensten mogen natuurlijk voor hun taakuitoefening wel gebruik blijven maken van verborgen camera's.

#### **Welke straf staat er op overtreding van de wet?**

Op overtreding van de wet in een openbare ruimte (zoals een winkel) staat een gevangenisstraf van maximaal twee maanden of een geldboete van maximaal 4.500,- euro.

Op overtreding van de wet op plaatsen die niet voor het publiek toegankelijk zijn (zoals een woning of kantoor), staat een gevangenisstraf van maximaal zes maanden of een geldboete van maximaal 11.250,- euro.

### **Meer informatie**

College bescherming persoonsgegevens (CBP)

Postbus 93374

2509 AJ Den Haag

Telefoon: 070-381 1300

E-mail: [info@cbpweb.nl](mailto:info@cbpweb.nl)

Internet: [www.cbpweb.nl](http://www.cbpweb.nl)

Op de website van het College Bescherming Persoonsgegevens staat een dossier over het onderwerp cameratoezicht ([http://www.cbpweb.nl/themadossiers/th\\_cam\\_index.htm](http://www.cbpweb.nl/themadossiers/th_cam_index.htm) )

Gedetailleerde informatie over de wetswijziging is te vinden in de kamerstukken 27 732 op [www.overheid.nl/op](http://www.overheid.nl/op)

Voor algemene informatie en/of de aanvraag van brochures:

Postbus 51 Infolijn

Telefoon 0800 - 8051 (gratis)

Openingstijden: maandag t/m vrijdag van 09.00 tot 21.00 uur.

Internet: [www.postbus51.nl](http://www.postbus51.nl)

E-mail: [vragen@postbus51.nl](mailto:vragen@postbus51.nl)

Ministerie van Justitie

Directie Voorlichting

Afdeling in- en externe communicatie

Postbus 20301

2500 EH Den Haag

Telefoon 070 - 370 6850

Openingstijden: maandag t/m vrijdag van 09.00 tot 17.00 uur

Internet: [www.justitie.nl](http://www.justitie.nl)

E-mail: [voorlichting@minjus.nl](mailto:voorlichting@minjus.nl)

